

УДК. 338.31:[633/635:631.583] (677)  
JEL: D 20; Q 10

**Богасьорова Лариса Михайлівна**

кандидат географічних наук, доцент,  
Херсонський державний аграрно-економічний університет,  
Херсон, Україна  
ORCID ID: 0000-0002-9072-3434  
e-mail: lbohadorova09@gmail.com

**Мельниченко Софія Геннадіївна**

магістр наук про Землю,  
Херсонський державний аграрно-економічний університет,  
Херсон, Україна  
ORCID ID: 0000-0002-5940-7943  
e-mail: sofya.melnichenko.98@gmail.com

**Маркелюк Анастасія Василівна**

магістр географії,  
Херсонський державний університет,  
Херсон, Україна  
ORCID ID: 0000-0002-4109-8361  
e-mail: nmarkelyuk@gmail.com

## ПРОСТОРОВО-ЧАСОВА ДИНАМІКА ЯКІСНИХ ЗМІН ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ У 2015 ТА 2019 РОКАХ

**Анотація.** Сільське господарство є однією з найважливіших складових економіки країни. Воно виробляє продукти харчування для населення, сировину для переробної промисловості, задовольняє інші потреби суспільства. Ефективність роботи цього виду економічної діяльності завжди залишається актуальним питанням.

Узагальнюючим показником економічної ефективності сільськогосподарських підприємств є показник рентабельності. Рентабельність означає доходність, прибутковість підприємства. У загальному вигляді її розраховують шляхом співставлення валового доходу або прибутку з витратами або ресурсами, що використовуються для його отримання.

У статті розглянуто показники ефективності виробництва продукції рослинництва підприємствами України у 2015 та 2019 роках.

У процесі дослідження було використано такі методи: аналізу та синтезу, узагальнення, статистичний, картографічний та математичний.

Мета статті полягає в дослідженні ефективності розвитку галузей рослинницького комплексу сільськогосподарських підприємств України в розрізі адміністративних областей.

Основну увагу у статті, ми приділили рівню рентабельності сільськогосподарських культур. У процесі дослідження, ми виявили, що у 2019 році, порівняно з 2015 роком ефективність виробництва усіх сільськогосподарських культур на підприємствах знизилася у декілька разів, а по деяких регіонах взагалі виробництво стало неефективним. Основними чинниками, які негативно вплинули на рослинницьку галузь є: зниження врожайності; застарілі технологічні процеси; екстенсивне землекористування; висока собівартість виробництва.

Аналіз показує, що існує значний потенціал для збільшення врожайності сільськогосподарських культур за рахунок інтенсифікації виробництва. Особливе значення варто надати таким факторам виробництва як добрива чи посівний матеріал, які можуть значно вплинути на (витрати) ефективність, і тому вимагають відповідних технологій та управлінських рішень.

**Ключові слова:** рентабельність виробництва; сільське господарство; рослинництво; сільськогосподарські культури; інтенсифікація.

**DOI:** <http://doi.org/10.32750/2020-0219>

## ВСТУП

Під поняттям рентабельності розуміють економічну ефективність виробництва, за якої те чи інше підприємство за рахунок фінансової виручки від продажу своєї продукції повністю відшкодовує свої витрати і отримує прибуток. Показники рентабельності у сільському господарстві розраховуються з метою вивчення економічних результатів роботи сільськогосподарських підприємств, прибутковості підприємств сільськогосподарської діяльності, виробництва окремих видів продукції.

Територія України має високі частки сільськогосподарських угідь у структурі природно-ресурсного потенціалу і сприятливі агрокліматичні ресурси, що є одними з головних чинників, які вплинули на її аграрну спрямованість. Сільськогосподарське виробництво в нашій державі становить значну частину валового внутрішнього продукту та експортних надходжень. Крім того, воно є одним з основних джерел прибутку сільського населення України.

**Постановка проблеми.** На сучасному етапі розвитку нашої держави однією з найактуальніших «економічних» проблем на рівні регіонів є рівень ефективності галузей промисловості, сільського господарства та третинного сектору. За роки ринкових трансформацій ефективність деяких галузей народного господарства дещо знизилась, інших же, помітно збільшилася, що призвело не лише до міжгалузевих та внутрішньогалузевих диспропорцій, але й до помітного зниження темпів економічного зростання не лише регіонів, а й країни в цілому.

Тому, аналіз показників, які відображають «ефективність – збитковість» виробництва підприємств різних галузей в контексті економічного зростання на регіональному, національному і світовому ринках є досить актуальною проблемою сьогодення, особливого значення в цьому контексті набуває сільськогосподарське виробництво.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питанням перспектив розвитку вітчизняного сільськогосподарського виробництва займалося чимало науковців. Проте і донині існує проблема підвищення конкурентоспроможності українського сільгосптоваровиробника на міжнародному ринку, яка потребує чималої уваги.

Питання ефективності та прибутковості сільськогосподарського виробництва досліджували у своїх працях багато вчених: М. М. Федоров, П. Т. Саблук, В. Я. Месель-Веселяк [1, 2], С. Ф. Покропивний [3], О. В. Павловська [4], М. Д. Білик [5], А. О. Музиченко [6] та інші.

**Мета статті** полягає в дослідженні ефективності розвитку галузей рослинницького комплексу сільськогосподарських підприємств України в розрізі адміністративних областей та виявленні основних чинників, які негативно впливають на зазначену галузь народногосподарського комплексу.

## РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналіз статистичних даних щодо загальноукраїнських показників рентабельності рослинництва в сільськогосподарських підприємствах України у 2015 та 2019 роках, показав, що на протязі цих років у сільськогосподарському виробництві спостерігається тенденція до зниження показників ефективності виробництва усіх культур рослинницького комплексу. Так, у 2019 році у порівнянні з 2015 роком суттєво зменшилася рентабельність виробництва таких культур, як: зернових і зерновобобових культур, соняшнику, овочевих культур, картоплі, плодово-ягідних культур. Крім того, виробництво винограду та цукрових буріків взагалі стало нерентабельним, тоді як у 2015 році цей показник складав відповідно – 92,9 % і 27,7 % [рис. 1].

У процесі дослідження було проаналізовано просторово-часову динаміку кількісних змін рівня рентабельності сільськогосподарських культур по регіонах України за 2015 та 2019 рік і було виявлено що усі галузі рослинництва мають тенденцію до стрімкого зниження рівня ефективності виробництва.

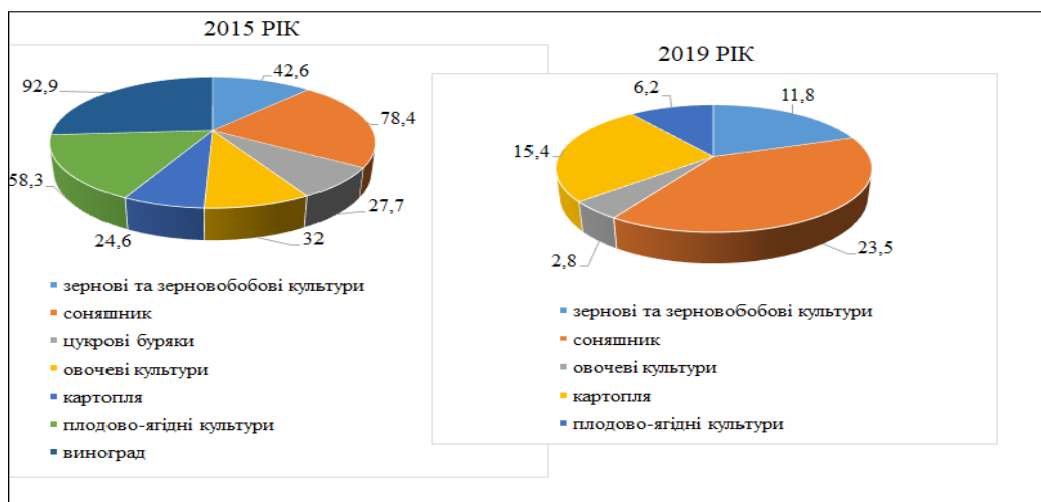


Рис 1. Загальноукраїнські показники рентабельності виробництва сільськогосподарських культур на підприємствах у 2015 та 2019 році  
Складено авторами за [7, 8]

Так, на протязі цих років ефективність виробництва зернових і зернобобових культур підприємствами дещо знизилася [рис. 2]. Якщо у 2015 році у всіх регіонах України виробництво зазначених культур було рентабельним і коливалось в межах 21,8 % - 77,1 %, з найбільшими показниками в таких регіонах як: Черкаська, Сумська, Рівненська, Кіровоградська та Волинська області; то в 2019 році ефективність виробництва зменшилася до 0,5 % — 21,8 %, причому в таких областях, як Закарпатська, Івано-Франківська та Чернівецька цей показник взагалі був від'ємним і коливався в межах (-6,4) — 0 %.

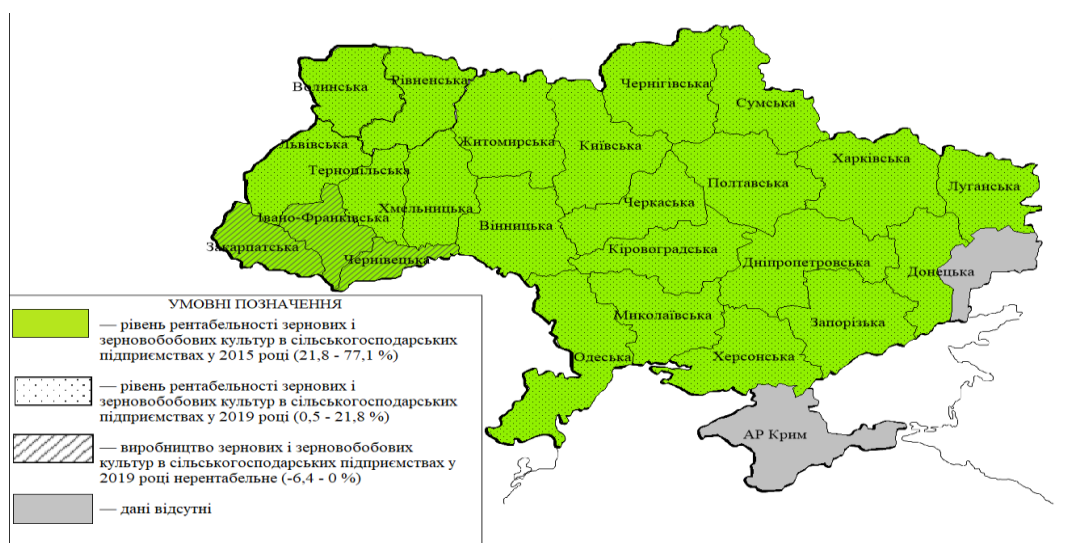


Рис. 2. Просторово-часова динаміка зміни рівня рентабельності зернових і зернобобових культур в сільськогосподарських підприємствах по регіонах України  
Розроблено авторами за [7, 8]

Загальноукраїнські показники ефективності соняшнику на підприємствах за 2015 та 2019 роки теж зменшилися — 78, 4 і 23,5 % відповідно.

По регіонах України на протязі 2015 — 2019 років відбувається зменшення показників рентабельності виробництва соняшнику. Так, у 2015 році виробництво соняшнику було рентабельним по всіх областях України, і коливалось в межах 23 % — 105 %, з найбільшими показниками в : Полтавській (105 %), Дніпропетровській (94 %), Черкаській (92,8 %), Запорізькій (92 %) та Донецькій (90, 4 %) областях; то в 2019 році ефективність виробництва по адміністративним одиницям України помітно знизилася, і коливалась в межах 11,7% — 36,1 %, з найбільшими показниками в: Хмельницькій (36,1 %), Миколаївській (32,6 %) та Черкаській (31,1 %) областях. [рис. 3] Крім того, виробництво соняшнику в Івано-Франківській та Рівненській областях у 2019 році взагалі є збитковим — (-2,7) % і (-0,2) % відповідно.

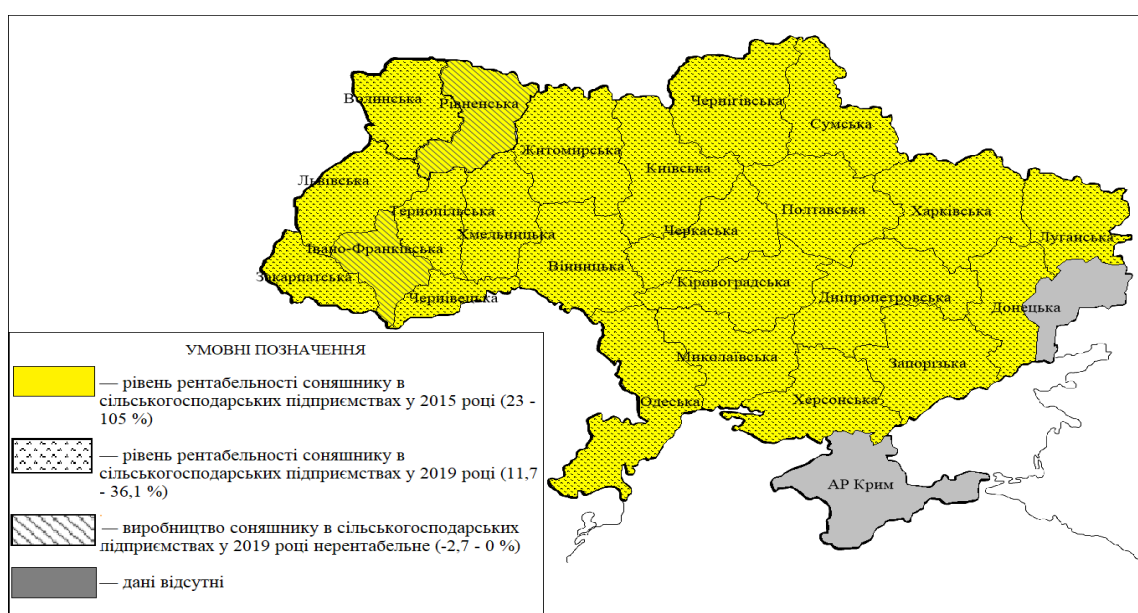


Рис. 3. Просторово-часова динаміка зміни рівня рентабельності соняшнику в сільськогосподарських підприємствах по регіонах України

Розроблено авторами за [7, 8]

Відносно рентабельності цукрових буряків у 2015 та 2019 році становили — 27,7 % та (-15,4) % відповідно. Так, у 2015 році виробництво цієї культури було рентабельним у сімнадцяти областях України, у двох — збитковим, а в п'яти областях взагалі відсутнім [рис. 4]. У 2019 ж році виробництво цукрових буряків стало збитковим майже по всій території України, крім Дніпропетровської (39,6 %), Донецької (94,2 %) та Львівської (0,1 %) областей.

Ефективність виробництва овочевих культур також зазнала значного скорочення: якщо в 2015 році — 32 %, то в 2019 році — 2,8 %. У 2015 році виробництво овочевих культур було рентабельним по всій території України (крім Луганської області) і коливалось в межах 6,1 % — 74 %, з найбільшими показниками в: Донецькій (74 %), Чернівецькій (65,5%), Одеській (54 %), Волинській (53,5 %) та Тернопільській (46,1 %) областях [рис. 5].

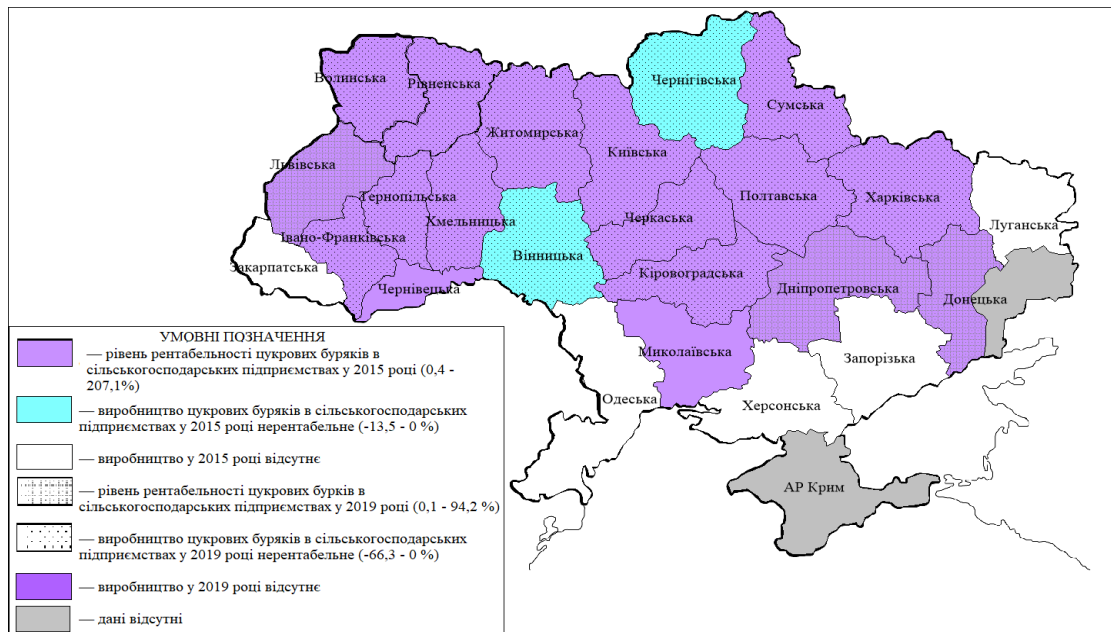


Рис.4. Просторово-часова динаміка зміни рівня рентабельності цукрових буряків в сільськогосподарських підприємствах по регіонах України  
Розроблено авторами за [7, 8]

У 2019 році ефективність виробництва овочевих культур на підприємствах істотно знизилася і коливалася в межах 1,7% — 20,2%, причому в дев'яти регіонах України виробництво взагалі було збитковим — (-53,4%) - 0% [рис. 5].

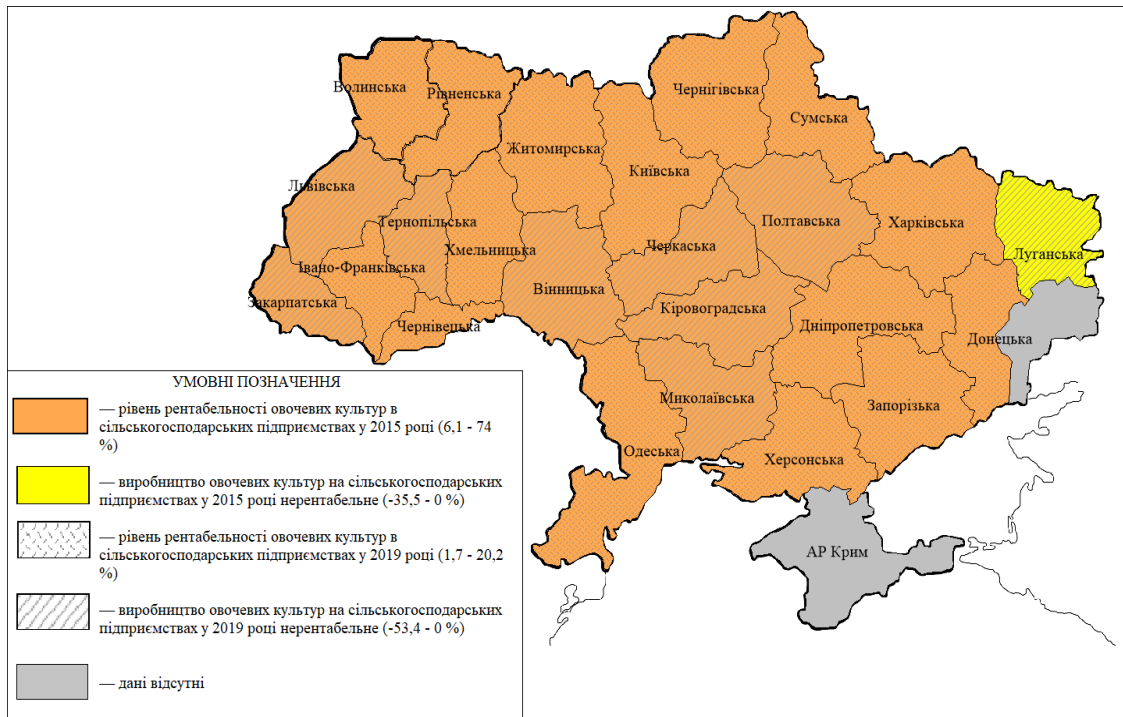


Рис. 5. Просторово-часова динаміка зміни рівня рентабельності овочевих культур в сільськогосподарських підприємствах по регіонах України  
Розроблено авторами за [7, 8]

Картопля є теж однією з провідних сільськогосподарських культур на території України. У 2015 році, загальноукраїнський показник ефективності її виробництва становив 24,6 %, а в 2019 році знизився до 15,4 %.

У 2015 році рентабельність виробництва картоплі на підприємствах коливалась в межах 1,5 % - 92,9 % з найбільшими показниками в: Дніпропетровській (92,9 %), Кіровоградській (80 %), Одеській (66,8 %), Чернівецькій (61,4 %) та Черкаській (47,4 %) областях. Крім того, у Волинській та Донецькій областях виробництво картоплі було збитковим і коливалось в межах (-5,1) % - 0 %.

У 2019 році ситуація дещо змінилася — рентабельність виробництва картоплі в регіональному розрізі коливалась в межах 0,3 % - 139,9 %, з найбільшими показниками в: Запорізькій (139,9 %), Житомирській (59,2 %), Волинській (49,3 %), Херсонській (45,3 %) та Івано-Франківській (42,9 %) [рис. 6]. У цих же областях: Донецькій, Закарпатській, Львівській, Миколаївській, Полтавській, Сумській, Тернопільській та Черкаській — виробництво було збитковим (-59 % - 0 %) [рис. 6].

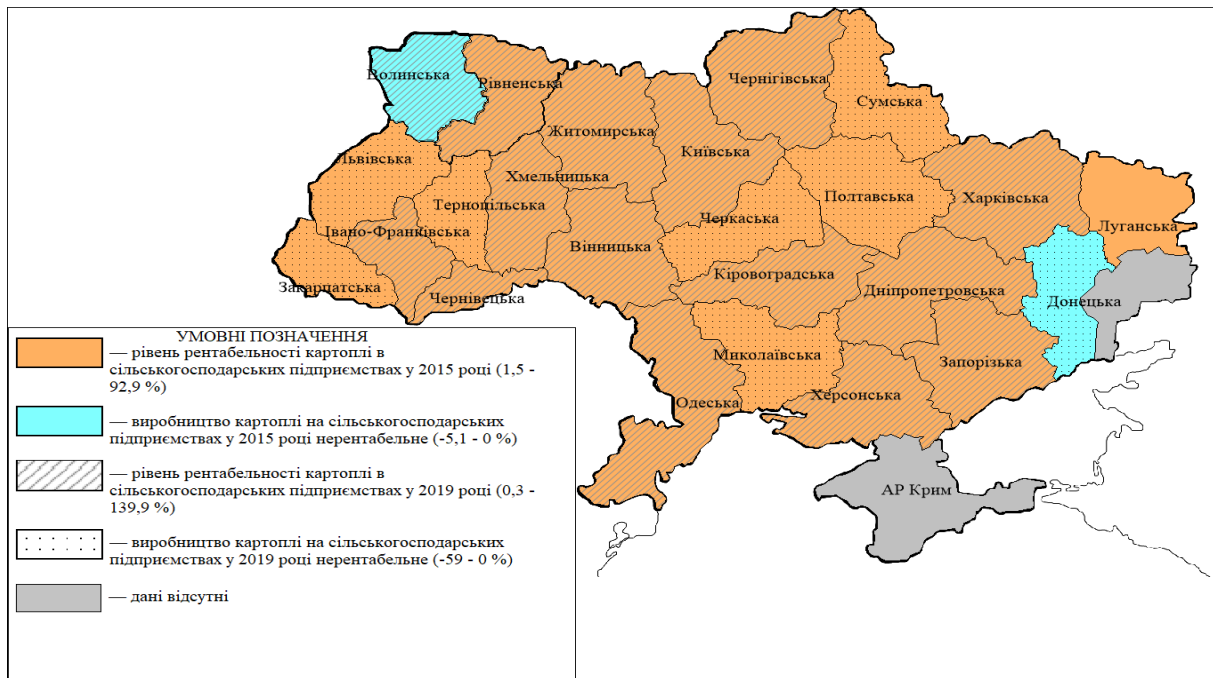


Рис. 6. Просторово-часова динаміка зміни рівня рентабельності картоплі в сільськогосподарських підприємствах по регіонах України

*Розроблено авторами за [7, 8]*

Щодо плодово-ягідних культур, то рентабельність їх виробництва чи не найбільше скоротилася: якщо у 2015 році загальноукраїнський показник становив 58,3 %, то у 2019 році — лише 6,2 %.

У розрізі регіонів, у 2015 році показник ефективності виробництва плодово-ягідних культур коливався в межах 3,9 % - 250 %, з найвищими показниками у: Тернопільській (250 %), Львівській (198,6 %), Волинській (125,2 %), Хмельницькій (113,2 %) та Чернівецькій (81,6 %). Також, у 2015 році було виявлено шість регіонів зі збитковим виробництвом плодово-ягідних культур на підприємствах [рис. 7], де показник коливався в межах (-40,3) % - 0 %.

У 2019 році рентабельність плодово-ягідних культур у розрізі регіонів дещо зменшилася і коливалась в межах 0,4 – 92,7 % а в деяких областях збитковість виробництва складала (-52) % - 0 % [рис. 7].

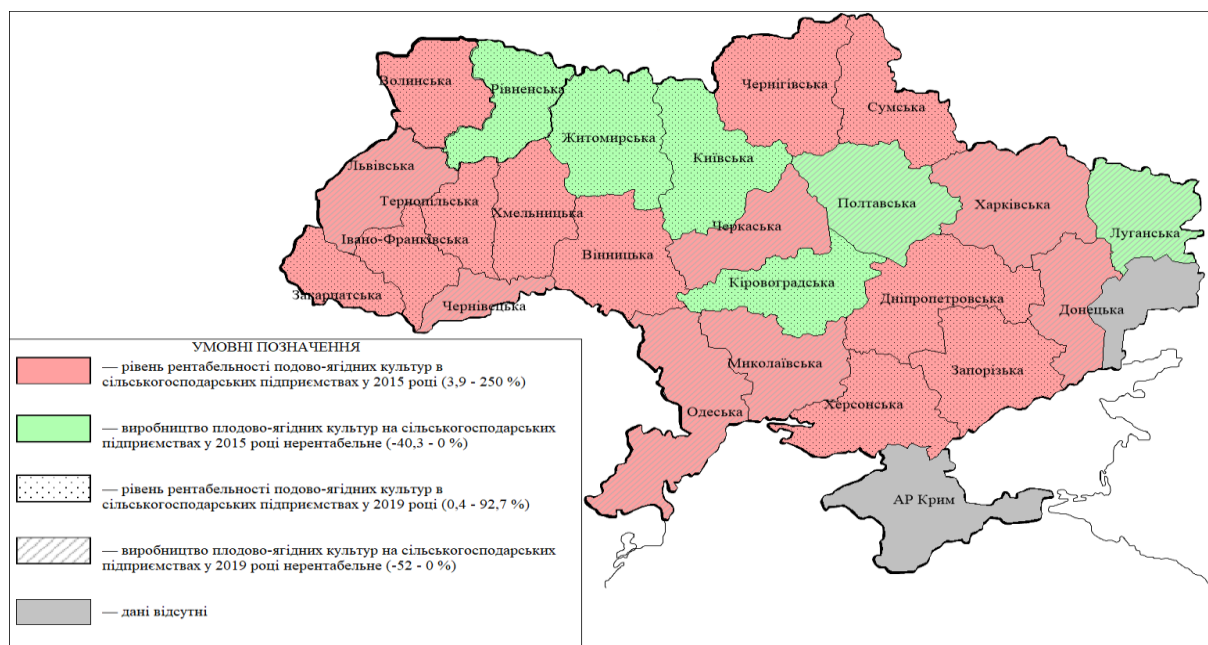


Рис 7. Просторово-часова динаміка зміни рівня рентабельності плодово-ягідних культур в сільськогосподарських підприємствах по регіонах України  
Розроблено авторами за [7, 8]

Щодо ефективності виробництва винограду, то перш за все, слід зазначити що воно набуло розвитку лише в деяких областях України [рис. 8]. Крім того, якщо у 2015 році загальноукраїнський показник рентабельності становив 92,9 %, то в 2019 році зазначене виробництво взагалі стало нерентабельним — (-7,2) %.

У розрізі регіонів, у 2015 році ефективність виробництва винограду коливалась в межах 11 % - 246,7 %; у деяких областях виробництво було нерентабельним і збитковість складала — (-43,3) % - 0 %.

У 2019 ж році виробництво на підприємствах України винограду рентабельне лише в Донецькій (18,9 %), Закарпатській (55,4 %), Миколаївській (11,9 %) та Харківській (14,5 %) областях [рис. 8].

Таким чином, показники рівня рентабельності усіх сільськогосподарських культур в Україні мають тенденцію до зниження, що зумовлено зростанням собівартості виробництва. Проте, спираючись на те, що в нашій державі є всі сприятливі умови для розвитку рослинницької галузі, постає необхідність в забезпеченні всіх умов, які в подальшому вплинули на темпи нарощування сільськогосподарського виробництва.

Незважаючи на позитивні аспекти розвитку рослинництва України існує і низка проблем, які перешкоджають його ефективному функціонуванню та вимагають першочергового вирішення. Сучасне рослинництво вимагає ефективних рішень щодо підвищення урожайності культур та їх рентабельності вирощування. Будь-яка людина, яка пов'язана з сільським господарством, скаже, що потрібно чергувати культури, щоб не допустити виснаження землі. Від правильного планування та прогнозування рівня врожайності прямо залежить собівартість та рентабельність та ін. Проте, як свідчать

проведені дослідження більшість аграріїв зупиняються на вирощуванні 2-3 рентабельних культур, змінюючи їх одна одною роками.

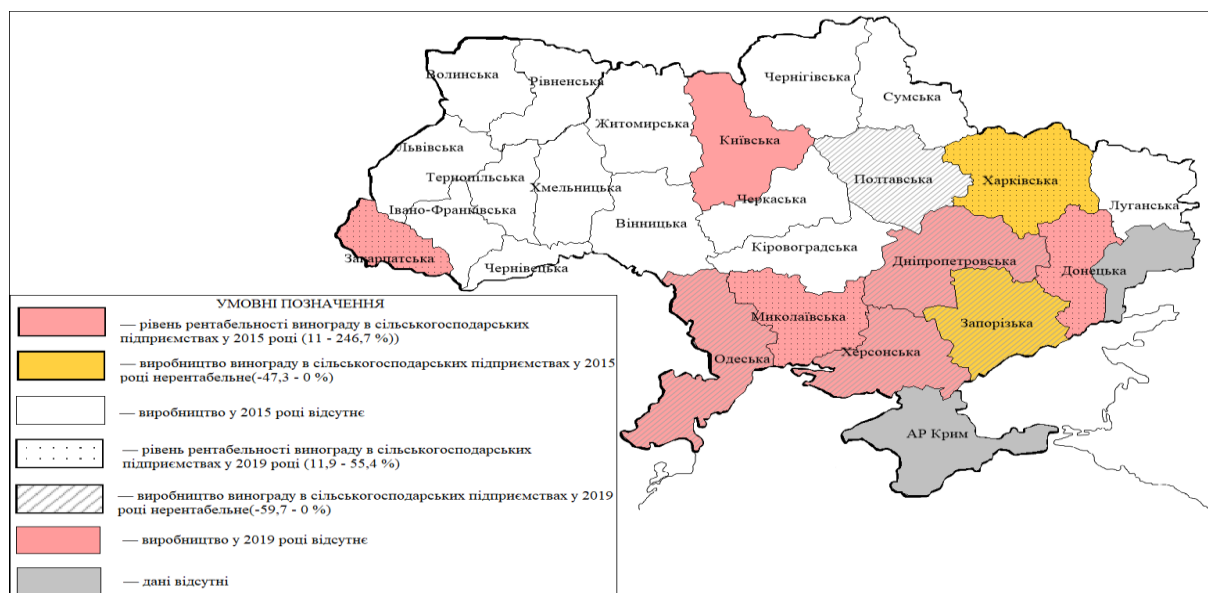


Рис. 8. Просторово-часова динаміка зміни рівня рентабельності винограду в сільськогосподарських підприємствах по регіонах України

Розроблено авторами за [7, 8]

Незважаючи на позитивні аспекти розвитку рослинництва України існує і низка проблем, які перешкоджають його ефективному функціонуванню та вимагають першочергового вирішення. Сучасне рослинництво вимагає ефективних рішень щодо підвищення урожайності культур та їх рентабельності вирощування. Будь-яка людина, яка пов'язана з сільським господарством, скаже, що потрібно чергувати культури, щоб не допустити виснаження землі. Від правильного планування та прогнозування рівня врожайності прямо залежить собівартість та рентабельність та ін. Проте, як свідчать проведені дослідження більшість аграріїв зупиняються на вирощуванні 2-3 рентабельних культур, змінюючи їх одна одною роками.

Особливе значення мають фактори зниження витрат та підвищення урожайності: впровадження прогресивних систем землеробства, науковообґрунтованих сівозмін і передової технології виробництва; послідовна інтенсифікація виробництва шляхом раціональної хімізації і докорінного поліпшення землі; впровадження у виробництво елітних сортів сільськогосподарських культур, дотримання всіх вимог щодо вирощування продукції рослинництва; удосконалення галузевої структури підприємств з орієнтацією на вимоги ринку, досягнення при цьому раціональної концентрації виробництва, що забезпечує краще використання ресурсів, більш швидке запровадження досягнень науки, техніки, передової практики.

Разом із досягненням високої інтенсивності використання родючості ґрунтів, урожайності сортів, технічної оптимізації робочих процесів обов'язковою складовою повинні бути заходи щодо збереження довкілля, моніторингу та діагностики органічного землеробства. Реструктуризація ринку продовольства в Україні вже почалась. Це означає потенціал зростання для виробників, орієнтованих на органічну продукцію. В умовах, коли під потреби органічного виробництва залучено менше 2 % наявних у сільськогосподарських підприємств угідь потенціал розвитку вважається доволі значним [9].



## ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Для того, щоб збільшити обсяги виробництва тієї чи іншої рослинницької культури необхідно перш за все забезпечити зростання рівня її врожайності.

Одним з головних факторів, який вплине на підвищення рентабельності виробництва у рослинництві є інтенсифікація, яка буде направлена перш за все на підвищення рівня врожайності сільгоспкультур через застосування науково-обґрунтованих норм та різновидів добрив; удосконалення системи сівозмін; використання лише органічних добрив; використання в сівбі лише високопродуктивних сортів; дотримання всіх технологічних операцій у виробництві.

Для того, щоб зменшити собівартість виробництва на підприємствах необхідно використовувати так звану «інноваційну концепцію розвитку агротехнологій», яка полягає в біологізації землеробства, забезпеченні екологічності виробництва, поступовому зменшенні ресурсо- та енергомісткості.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Присяжнюк, М. В. (Ред.). (2011). Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку). Київ: Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки».
2. Лупенко, Ю. О., Саблук, В. Я., Месель-Веселяк, В. Я., Федоров, М. М. (2014). Результати і проблеми реформування сільського господарства України. *Економіка АПК*, 7, 26 – 38.
3. Покропивний, С. Ф. (2006). *Економіка підприємства*. Київ: КНЕУ.
4. Поддєрьогін, А. М., Буряк, Л. Д., Калач Г. Г. (2001). *Фінансовий менеджмент*. Київ: КНЕУ.
5. Білик, М. Д., Павловська, О. В., Притуляк, Н. М., Невмержицька, Н. Ю. (2005). *Фінансовий аналіз*. Київ: КНЕУ.
6. Музиченко, А. О. (2013). Аналіз стану виробництва продукції рослинництва на орендованих землях різних організаційно-правових форм господарювання. *Ефективна економіка*, 12.
7. Прокопенко, О. М. (2016). Сільське господарство України за 2015 рік. Київ: Державна служба статистики України, с. 214.
8. Прокопенко, О. М. (2020). Сільське господарство України за 2015 рік. Київ: Державна служба статистики України, с. 169.
9. Литвинов, А. І. (2017). Органічна продукція: проблеми ринку і перспективи для виробників.

**Богадёрова Лариса Михайловна**

кандидат географических наук, доцент,  
Херсонский государственный аграрно-экономический университет,  
Херсон, Украина  
ORCID ID: 0000-0002-9072-3434  
*e-mail: lbohadorova09@gmail.com*

**Мельниченко София Геннадиевна**

магистр наук о Земле,  
Херсонский государственный аграрно-экономический университет,  
Херсон, Украина  
ORCID ID: 0000-0002-5940-7943  
*e-mail: sofya.melnichenko.98@gmail.com*

**Маркелюк Анастасия Васильевна**

магистр географии,  
Херсонский государственный университет,  
Херсон, Украина  
ORCID ID: 0000-0002-4109-8361  
*e-mail: nmarkelyuk@gmail.com*

**ПРОСТРАНСТВЕННО-ВРЕМЕННАЯ ДИНАМИКА КАЧЕСТВЕННЫХ  
ИЗМЕНЕНИЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОИЗВОДСТВА  
СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ КУЛЬТУР НА ПРЕДПРИЯТИЯХ УКРАИНЫ В  
2015 И 2019 ГОДАХ**

**Аннотация.** Сельское хозяйство является одной из важнейших составляющих экономики страны. Оно производит продукты питания для населения, сырье для перерабатывающей промышленности, удовлетворяет другие потребности общества. Эффективность работы этого вида экономической деятельности всегда остается актуальным вопросом.

Обобщающим показателем экономической эффективности сельскохозяйственных предприятий является показатель рентабельности. Рентабельность означает доходность, прибыльность предприятия. В общем виде ее рассчитывают путем сопоставления валового дохода или прибыли с затратами или ресурсами, которые используются для его получения.

В статье рассмотрены показатели эффективности производства продукции растениеводства предприятиями Украины в 2015 и 2019 годах.

В процессе исследования были использованы следующие методы: анализа и синтеза, обобщения, статистический, картографический и математический.

Цель статьи заключается в исследовании эффективности развития отраслей растениеводческого комплекса сельскохозяйственных предприятий Украины в разрезе административных областей.

Основное внимание в статье, мы уделили уровню рентабельности сельскохозяйственных культур. В ходе исследования мы обнаружили, что в 2019 году по сравнению с 2015 годом эффективность производства всех сельскохозяйственных культур на предприятиях снизилась в несколько раз, а по некоторым регионам вообще производство стало неэффективным. Основными факторами, которые негативно повлияли на растениеводческую отрасль являются: снижение урожайности; устаревшие технологические операции; экстенсивное землепользование; высокая себестоимость производства.

Анализ показывает, что существует значительный потенциал для увеличения урожайности сельскохозяйственных культур за счет интенсификации производства. Особое значение следует придать таким факторам производства как удобрения или посевной материал, которые могут значительно повлиять на (расходы) эффективность, и поэтому требуют соответствующих технологий и управленческих знаний.

**Ключевые слова:** рентабельность производства; сельское хозяйство; растениеводство; сельскохозяйственные культуры; интенсификация.

**Larisa Bohadorova**

PhD in Geography, Associate Professor,  
Kherson State agrarian and economic University,  
Kherson, Ukraine  
ORCID ID: 0000-0002-9072-3434  
e-mail: lbohadorova09@gmail.com

**Sofia Melnychenko**

Master of Earth Sciences,  
Kherson State agrarian and economic University  
Kherson, Ukraine  
ORCID ID: 0000-0002-5940-7943  
e-mail: sofya.melnichenko.98@gmail.com

**Anastasiia Markeliuk**

Master of Geography,  
Kherson State University,  
Kherson, Ukraine  
ORCID ID: 0000-0002-4109-8361  
e-mail: nmarkelyuk@gmail.com

**SPATIAL-TEMPORAL DYNAMICS OF QUALITATIVE CHANGES IN THE  
EFFICIENCY OF AGRICULTURAL PRODUCTION AT THE ENTERPRISES OF  
UKRAINE IN 2015 AND 2019**

**Summary.** Agriculture is one of the most important components of the country's economy. It produces food for the population, raw materials for the processing industry, satisfy other needs of society. The efficiency of this type of economic activity always remains a topical issue.

The profitability indicator is a generalizing indicator of economic efficiency of agricultural enterprises. Profitability means enterprise income. In general, it is explored through the cooperation of gross income or profit with the costs or resources used to obtain it.

The article considers the indicators of efficiency of crop production by Ukrainian enterprises in 2015 and 2019.

The following methods were used in the research process: analysis and synthesis, generalization, statistical, cartographic and mathematical.

The purpose of the article is to study the effectiveness of the development of branches of the crop complex of agricultural enterprises of Ukraine on the scale of administrative regions.

In the article, we focused on the level of profitability of crops. We found that in 2019, compared to 2015, the efficiency of production of all crops at enterprises decreased several times, and in some regions, production became inefficient. The main factors that negatively affected the crop industry are: reduced yields; outdated technological processes; extensive land use; high production costs.

The analysis shows that there is significant potential for increasing crop yields by intensifying production. Particular emphasis should be placed on factors of production such as fertilizers or seed, which can significantly affect efficiency (costs) and therefore require appropriate technology and management decisions.

**Keywords:** profitability of production; agriculture; plant growing; crops; intensification.

**REFERENCES**

1. Prysiazhniuk, M. V. (Red.). (2011). *Ahrarnyi sektor ekonomiky Ukrainy (stan i perspektyvy rozvytku) [Agrarian sector of the economy of Ukraine (state and prospects of development)]*. Kyiv: Natsionalnyi naukovyi tsentr «Instytut ahrarnoi ekonomiky» [In Ukrainian].
2. Lupenko, Yu. O., Sabluk, V. Ya., Mesel-Veseliak, V. Ya., Fedorov, M. M. (2014). Rezultaty i problemy reformuvannia silskoho hospodarstva Ukrainy [Results and problems of agricultural reform in Ukraine]. *Ekonomika APK*, 7, 26 – 38 [In Ukrainian].
3. Pokropyvnyi, S. F. (2006). *Ekonomika pidpriemstva [Business Economics]*. Kyiv: KNEU [In Ukrainian].
4. Poddierohin, A. M., Buriak, L. D., Kalach H. H. (2001). *Finansovyi menedzhment [Financial Management]*. Kyiv: KNEU [In Ukrainian].

5. Bilyk, M. D., Pavlovska, O. V., Prytuliak, N. M., Nevmerzhytska, N. Yu. (2005). *Finansovyi analiz [Financial analysis]*. Kyiv: KNEU [In Ukrainian].
6. Muzychenko, A. O. (2013). Analiz stanu vyrobnytstva produktsii roslynnytstva na orendovanykh zemliakh riznykh orhanizatsiino-pravovykh form hospodariuvannia [Analysis of the state of crop production on leased lands of various organizational and legal forms of management]. *Efektivna ekonomika*, 12 [In Ukrainian].
7. Prokopenko, O. M. (2016). Silske hospodarstvo Ukrainy za 2015 rik [Agriculture of Ukraine in 2015]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, s. 214 [In Ukrainian].
8. Prokopenko, O. M. (2020). Silske hospodarstvo Ukrainy za 2015 rik [Agriculture of Ukraine in 2015]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, s. 169 [In Ukrainian].
9. Lytvynov, A. I. (2017). Orhanichna produktsiia: problemy rynku i perspektyvy dlia vyrobnykiv [Organic products: market problems and prospects for producers]. *Visnyk KhNAU im. V.V. Dokuchaieva. Seriya «Ekonomichni nauky»*, 1, 78 – 89 [In Ukrainian].



This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.